

Kommunal- og forvaltningskomiteen

Fellesorganisasjonen (FO)

Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Deres referanse:

Vår referanse: 20/00357-37

Vår dato: 27.10.2021

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Innspill fra FO til Kommunal- og forvaltningskomiteen om statsbudsjett 2022

Kap. 571 Rammetilskudd til kommunene

Kommuneøkonomien har stor betydning for lokalsamfunn og levekår for befolkningen. Velferdstjenestene skal bidra til at vi kommer tilbake til et mer normalt liv uten for store negative konsekvenser etter pandemien. Mange har slitt og sliter fortsatt på ulike måter. Det er behov for å ivareta økte psykososiale utfordringer og for ekstra tiltak og tjenester til utsatte og sårbare grupper. FO er derfor glad for at regjeringen styrker overføringer til kommunene og vektlegger prioritering av tiltak for å styrke tjenester for barn og unge. Vel så viktig som nye tiltak er styrking av eksisterende tiltak. FO mener økningen til kommunene ikke er tilstrekkelig til å drive kritiske velferdstjenester innen barnevern, rus, psykisk helse og helse- og omsorgstjenester på et forsvarlig nivå. Blant annet fordi bemannings- og pedagognormene for barnehager vil føre til økte kostnader for kommunene.

FO mener også at arbeid med å kartlegge konsekvenser av pandemien og prioritere mer langsiktige tiltak og tjenester må fortsette. Kommunebudsjettene var presset allerede før koronakrisen, og mange kommuner har ugjorte oppgaver og et stort vedlikeholdsetterlep. Kommunesektoren utgjør førstelinjen for å møte utfordringene pandemien har gitt, og har hovedansvaret for å følge opp konsekvenser av redusert undervisning og svekket psykisk og fysisk helse hos barn og unge.

FO er svært bekymret for kommunenes økonomi kan føre til kutt i grunnleggende velferdstjenester og skape større ulikhet på sikt. Kommunene må være rustet for å forebygge langsiktige konsekvenser og ivareta samfunnets og befolkningens behov for bistand fremover. Presset kommuneøkonomi vil særlig ramme allerede pressede velferdstjenester og ikke lovpålagte forebyggende tiltak. Krav til pedagogiske bemanningsnormer for skoler og barnehager medfører begrensede muligheter for kostnadskutt på disse områdene. Det er grunn til å anta at forebyggende tjenester og tiltak og helse- og omsorgstjenester kan bli hardest rammet. Det blir minst like krevende prioriteringer og avgjørelser som skal tas innenfor oppvekstområdet. Ett

eksempel fra Fontene¹ er i Østre Toten hvor det foreslås kutt i tjenester og tilbud, blant annet med å redusere pedagogisk bemanning i skoler og barnehager til nasjonal lærernorm. En av konsekvensene kan bli at 21 stillinger for fagarbeidere og sosialfaglige ressurser forsvinner i skoler og barnehager, at tilrettelagte tjenester får stillingskutt med sju årsverk, og barnevernet to årsverk.

FO anbefaler

- **Overfør tilstrekkelig ressurser til kommunene for å drive kritiske velferdstjenester på et forsvarlig nivå.**

Barnevernsreform

Barnevernsreformen i 2022 gir kommunene mer ansvar og økte utgifter på barnevernsområdet. Reformen skal styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren. Kommunene går inn i barnevernsreformen etter en svært utfordrende periode. Det er derfor bra at det etableres overgangsordninger og at reformen følges opp. Vi har imidlertid fått flere tilbakemeldinger med bekymring om manglende finansiering. Vi stiller derfor spørsmål ved om reformen er underfinansiert, om overgangsordningene er treffsikre nok og om de varer lenge nok. Kvalitetsforskjeller mellom de ulike barneverntjenestene må ikke økes. Evalueringen må følge alle kommuner slik at tilstanden i barnevernet før, underveis og etter reformen fremstilles reelt.

Som følge av barnevernsreformen blir både øremerket tilskudd til stillinger i kommunale barnevernstjenester og refusjon for økte egenandeler til statlig barneverntiltak lagt i rammetilskuddet til kommunene og fordelt etter delkostnadsnøkkelen for barnevern. FO er bekymret for hvordan fordeling etter kostnadsnøkkelen vil slå ut, og at det kan føre til underfinansiering for flere kommuner. Vi er også bekymret for om de økonomiske overgangsordningene er tilstrekkelige med tanke på at egenandelene økes drastisk, refusjonsordningene for frikjøp av fosterforeldre avvikles, og fordi målet med barnevernsreformen er en oppvekstreform. Midlene som settes av til reformen gis ut fra dagens barnevernsutgifter og det er ikke lagt inn overgangsmidler for å bidra til at kommunene kan oppfylle reformens mål om å satse ekstra på tidlig innsats og forebygging. Det er heller ikke lagt inn midler med tanke på at en ekstra innsats for å forebygge sannsynligvis vil medføre at man oppdager flere barn med behov for hjelp fra barnevernet.

FO anbefaler at

- **Kommunene får videreført dagens øremerkede midler.**
- **Årlig øremerking av 250 millioner ekstra til flere stillinger i barnevernet over en stortingsperiode, det vi har kalt «Barnevernsmilliarden»**
- **Tilleggsbevilgning for å sikre at barnevernsreformen mål nås**
- **Barnevernsreformen må følges opp med evaluering og den må også inkludere beregnet økonomisk overføring fra stat til kommuner som er tilstrekkelig for å styrke forebyggende arbeid og utvikling og innføring av gode hjelpetiltak i kommunene.**

¹ <https://fontene.no/nyheter/barnevernstjeneste-skal-kutte-tre-stillinger-na-har-sykefravaret-gatt-opp-og-ansatte-vurderer-a-slutte-ifolge-tillitsvalgt-6.47.824786.26aca49662>

Kap. 575 Ressurskrevende tjenester

Regjeringen foreslår nok en økning i innslagspunktet for toppfinansieringen i 2022, fra kr. 1430 000 til kr. 1520 000 og opprettholder aldersgrensen på 67 år. Økningen i innslagspunktet begrunnes blant annet i at det har vært sterk utgiftsvekst i toppfinansieringsordningen de senere år. Innslagspunktet har økt hvert år siden Solbergregjeringen trådte inn i 2013. Kommunene må kompensere stadig mer fra egne frie midler, og statlige utgifter skyves over på kommunene. KS har beregnet en økt merkostnad for 2022 på 300 millioner.

Formålet med toppfinansieringsordningen er å sikre at brukere med behov for stor ressursinnsats får et tjenestetilbud som ikke avhenger av kommunens økonomi, og som ikke reduserer tjenestetilbudet til brukerne i ordningen. FO mener staten må ta ansvar for en større andel av kostnadene for ressurskrevende tjenester. Kommunene får mindre handlefrihet til å utarbeide gode og individuelt tilpassede tjenestetilbud når de påføres økte kostnader. Konsekvensene kan bli reduksjon av tjenesteomfang og kvalitet, og tjenester uten nødvendig kompetanse og faglig forsvarlighet. Det er også krevende for den enkelte bruker og kommunene at statlig medfinansiering opphører når brukerne fyller 67 år.

Det er positivt at det for 2022 opprettes en tilleggskompenasjon for små kommuner med uforholdsmessig høye utgifter til ressurskrevende tjenester, men vi stiller spørsmål ved om den er tilstrekkelig til å dekke faktiske behov.

FO anbefaler:

- **Reduser innslagspunktet for ressurskrevende tjenester og opphev aldersgrensen**

Programkategori 13.80 Bolig, bomiljø og bygg, kapittel 581

Behovet og etterspørselen etter boliger er stort, særlig i sentrale strøk. Stadig flere får problemer med å kjøpe egen bolig. For personer med lav inntekt, nedsatt funksjonsevne, utviklingshemning, flyktninger og bostedsløse er det nærmest umulig å skaffe seg egnet bolig uten støtte fra kommune og stat. Virkemidler som startlån, tilskudd og bostøtte er helt avgjørende når de skal etablere seg i egen bolig. Det er positivt at regjeringen prioriterer ulike tilskudd til blant annet forsøk med nye boligmodeller som leie-til-eie-modeller og særlig vektlegger å prioritere prosjekter for gode botilbud for utviklingshemmede, personer med rusproblemer og psykiske lidelser, og egnede boliger for barn og unge.

FO mener imidlertid avsatte midler til ulike tilskuddsordninger er langt fra tilstrekkelig for å redusere sosial ulikhet og skjevfordelingen i boligmarkedet. God, boligsosial politikk er også god velferdspolitik.

Bostøtte

Bostøtten er et viktig virkemiddel for å bekjempe fattigdom og bidra til at flere husholdninger med lav inntekt kan skaffe seg bolig og beholde den. Dette gir forutsigbarhet og bidrar til å trygge oppveksten for barn i lavinntektsfamilier. Det er positivt at regjeringen foreslår å styrke bostøtten med 71 mill. ved å senke egenandeler for husstander med flere enn en person. Men dette er ikke tilstrekkelig for å bedre i økonomien for lavinntektsfamilier, og bidra til sosial utjevning. Enkelte grupper rammes hardere enn andre, for eksempel alenehusholdninger og enslige forsørgere med lav inntekt og høye boutgifter. Gruppen vanskeligstilte på boligmarkedet øker, samtidig favner bostøtteordningen færre. Økte strømpriser vil føre til ytterlig forverring.

FO mener bostøtten ikke bidrar nok til å nå målet om at husstander med lav inntekt og høye boutgifter kan skaffe seg og beholde en egnet bolig, hvor de kan bo trygt og godt.

En vesentlig årsak er at inntektsgrensene for bostøtte ikke er oppjustert i takt med inntektsutviklingen for de med behov for bostøtte. Boutgiftene har også økt betydelig mer enn oppjusteringen av boutgiftstaket. Resultatet er at personer og hushold som tidligere ville oppfylt kravene til å få bostøtte, ikke lenger gjør det. Dette skjedde da uføre fikk oppjustert brutto inntekt som følge av uførereformen i 2015. Oppjusteringen førte til at mange uføretrygdede fikk en brutto inntekt som overstiger inntektsgrensen for bostøtte. Netto inntekt ble imidlertid omtrent som før. For mange medførte dette en reduksjon i disponibel inntekt og svekket mulighet til å skaffe seg bolig og beholde den. Endringen rammer uføretrygdede som ikke omfattes av skjermingstiltaket, og har ført til at unge uføre har falt helt ut av ordningen.

FO mener unge uføre rammes spesielt hardt, fordi mange av dem ikke har utsikter til økt inntektsinntjening, og dermed ikke kan kompensere for bortfallet av bostøtte. En slik forskjellsbehandling kan vi ikke være bekjent av. Vårt inntrykk er at bostøtten i større grad har blitt en ytelse for de aller fattigste. FO mener bostøtten i større grad må innrettes slik at den, sammen med andre tilgjengelige boligsosiale virkemidler, bidrar til å forebygge og utjevne sosiale forskjeller og utenforskap.

FO anbefaler

- **Øk inntektsgrensen for bostøtte i takt med inntektsutviklingen for de med behov for bostøtte.**
- **Bruk bostøtten aktivt for å avhjelpe konsekvenser av høye strømpriser**

Mvh

Sign
Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Sign
Anine Terland
Seniorrådgiver